

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TEISĖS GRUPĖ

IŠVADA

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO KODEKSO 2.40 STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO (toliau – CK projektas)
IR LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINĖS KALBOS ĮSTATYMO NR. I-779
16 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO (toliau – VKĮ projektas)
(toliau kartu – Projektai)
(TAP-21-376; TAIS NR. 21-20405(2))

Nr. NV-775

Vilnius

Įvertinę Projektų atitiktį įstatymams ir teisės technikos reikalavimams, teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. CK projekto 1 straipsnyje keičiamo Civilinio kodekso (toliau – CK) 2.40 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad sudarant juridinio asmens pavadinimą lietuvių kalba, turi būti laikomasi Valstybinės kalbos įstatymo (toliau – VKĮ) nustatytų reikalavimų, o VKĮ projekto 1 straipsnyje keičiamo VKĮ 16 straipsnyje nustatyta, kad Lietuvos Respublikoje registruojamų įmonių, įstaigų ir organizacijų pavadinimai lietuvių kalba sudaromi laikantis lietuvių kalbos normų ir Valstybinės lietuvių kalbos komisijos nutarimų. Tačiau įtvirtinus siūlomus kitus CK projekte pakeitimus šio reikalavimo laikymosi bus įmanoma išvengti: juridinio asmens pavadinimą sudarant kitu CK projekto 1 straipsniu keičiamo CK 2.40 straipsnio 1 dalyje nustatytu pagrindu – raidžių ar skaitmenų ir raidžių deriniu, kuriems nenustatyti jokie reikalavimai (atsisakoma galiojančio ribojimo – kad toks pavadinimas yra nusistovėjęs visuomenėje). Pagal siūlomą teisinį reguliavimą naudojant raidžių ir skaičių derinius bus galima sudaryti pavadinimus su rašybos klaidomis, iš lietuvių kalbos klaidomis laikomų svetimybų (barbarizmų) ar hibridų, kitų nenorminių žodžių (pvz., „Uk0las“, „Bag0tas“, kur vietoj raidės „o“ būtų rašomas skaičius „0“), galės būti suteikiami du analogiški juridinių asmenų pavadinimai (tik vienas rašant raidėmis, o kitas iš žodžių ir skaitmenų derinio pvz., pavadinimas rašant raidėmis būtų: „Jolo“, o rašant iš skaitmenų ir raidžių: „J0l0“) ir kita. Taip pat neįtvirtinta, kuo reikėtų vadovautis (kur nustatyti reikalavimai) sudarant juridinių asmenų pavadinimus užsienio lotynų kalbos abėcėlės pagrindu. Manome, kad CK 2.39 straipsnio 3 dalies nuostatos, kad juridinio asmens pavadinimai neturi prieštarauti viešajai tvarkai ar gerai moralei, nepakanka siekiant išvengti, kad neatsirastų šioje pastaboje nurodytų ir lietuvių

kalbos neatitinkančių (prisidengiant, kad tai nėra lietuvių kalbos žodis, o tik atskirų raidžių ar raidžių ir skaičių darinys), neįprastų ir dar kitokių, vienaip ar kitaip išsiskiriančių (nebūtinai gerąja prasme) juridinių asmenų pavadinimų ir kita. Tai bus nesunku padaryti, nes pagal Projektuose siūlomas nuostatas šiame procese nedalyvaus jokia valstybės institucija, niekas neužtikrins, kad šie pavadinimai būtų tinkamai sudaryti ir pan. Projektų aiškinamajame rašte nurodyta, kad sudarant juridinių asmenų pavadinimus užsienio kalba lotynų abėcėlės raidėmis nereikalaujama, kad tokie pavadinimai būtų patikrinti, nes ir dabar pagal CK 2.40 straipsnio 3 dalį, kai juridinio asmens pavadinimas panašus ar tapatus į užsienio juridinio asmens pavadinimą – tokio patikrinimo nereikia. Manome, kad toks palyginimas nėra korektiškas, nes siekiant naudoti užsienio juridinio asmens pavadinimą, reikalingas jo sutikimas, o tai, be kita ko yra ir garantas, kad suteikiant juridiniam asmeniui pavadinimą užsienio valstybėje šis pavadinimas yra patikrintas pagal šios valstybės teisės normas. Be to, Projektų lydimojoje medžiagoje nepateiktas teisinį reguliavimą pagrindžianti kiekybinė informacija, pavyzdžiui, kiek procentų palyginus su visais juridinių asmenų pavadinimais sukuriami ir renkiami nelietuviškų ar kitokių CK nuostatas neatitinkančių pavadinimų, ar kaip dažnai su šia problema susiduriama įregistruojant juridinius asmenis Lietuvos Respublikoje, nes lietuvių kalboje nepakanka išteklių juridinių asmenų pavadinimų sudarymui ir pan.

Atsižvelgdami į tai, manome, kad Projektuose siūlomas teisinis reguliavimas neužtikrins Konstitucinio Teismo doktrinos įgyvendinimo, kurioje nurodyta, kad konstitucinis valstybinės kalbos statuso įtvirtinimas be kita ko reiškia, kad įstatymų leidėjas privalo įstatymais nustatyti, kad šios kalbos vartojimas užtikrinamas viešajame gyvenime, be to, jis turi numatyti valstybinės kalbos apsaugos priemones (Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 21 d. nutarimas).

Šios nuomonės laikosi ir valstybės politiką valstybinės kalbos srityje formuojanti institucija (Kultūros ministerija) ir šios politikos įgyvendinimo klausimus sprendžianti institucija (Valstybinė kalbos komisija), nes savo išvadose iš esmės nepritarė Projektams, nurodydamos, kad siūlomu reguliavimu būtų susiaurintas valstybinės kalbos vartojimas, manydamos kad CK ir VKĮ keisti nereikia, nes lietuvių kalboje pakanka išteklių juridinių asmenų pavadinimams sudaryti („galimi ne tik lietuviški, bet ir lietuvių kalboje vartojami tarptautiniai žodžiai, įvairūs dūriniai ir junginiai, dirbtiniai žodžiai, sudaryti su skirtingomis darybos priemonėmis: priešdėliais, priesagomis, galūnėmis. Juridiniai asmenys, norintys veikti ar veikiantys už Lietuvos ribų, naudojasi galimybe sudaryti pavadinimą lotynų kalba“), siūlomas reguliavimas mažins motyvą vartoti lietuvių klabą aptariamoje srityje, nes pavadinimams, sudaromiems užsienio kalba nenustatyti jokie reikalavimai.

2. Projektų aiškinamajame rašte nurodyta, kad VKĮ projektu siūloma nustatyti, kad lietuvių bendrinės kalbos normų ir Valstybinės kalbos komisijos nutarimų būtų reikalaujama laikytis

sudarant *juridinio asmens* pavadinimą lietuvių kalba, o CK projekto 1 straipsnyje keičiamo CK 2.40 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad sudarant *juridinio asmens* pavadinimą lietuvių kalba, turi būti laikomasi VKĮ nustatytų reikalavimų, tačiau VKĮ projekto 1 straipsnyje keičiamo VKĮ 16 straipsnyje nurodytos registruojamos *įmonės, įstaigos ir organizacijos*. Siūlomi reguliuoti tie patys santykiai, tačiau neaišku, kodėl vartojamos skirtingos sąvokos „juridiniai asmenys“ ir „įmonės, įstaigos ir organizacijos“. Atsižvelgdami į tai, siūlome suvienodinti vartojamas sąvokas arba pagrįsti siūlomą reguliavimą.

3. Seimui teikiami *patobulinti* Projektai, nes Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. rugsėjo 27 d. nutarimu Nr. 768 „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.40 straipsnio pakeitimo įstatymo ir Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo Nr. I-779 16 straipsnio pakeitimo įstatymo projektų pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui“ pateiktus Projektus, Seimas grąžino iniciatoriams tobulinti (pagal Seimo statuto 153 straipsnio 5 punktą), todėl tiek Vyriausybės nutarimo projekto, kuriuo Projektai teikiami Seimui, tekste, tiek pačioje Vyriausybės nutarimo projekto antraštėje turėtų būti nurodoma, kad Vyriausybė pritaria *patobulintiems* Projektams, o pagrindas, kuriuo remiantis Projektai buvo grąžinti Vyriausybei tobulinti, turėtų būti nurodomi Projektų aiškinamajame rašte (kartu nurodant, kas buvo patikslinta, kaip buvo pašalinti trūkumai, dėl kurių Projektai buvo grąžinti tobulinti).

4. Siūlome Projektų aiškinamąjį raštą taip pat tikslinti šiais aspektais:

1) 2021 m. sausio 1 d. įsigaliojo Seimo statuto pataisos (Nr. XIII-3319), kuriomis Seimo statuto 135 straipsnis, reglamentuojantis reikalavimus aiškinamajam raštui, buvo papildytas nauju 8 punktu (atsirado papildomas reikalavimas aiškinamajame rašte nurodyti ir *ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams*), todėl atitinkamai pildytinas Projektų aiškinamasis raštas, kartu pernumeruojant po jo dėstomus punktus;

2) Papildytinas Projektų aiškinamojo rašto 9 punktas (atsižvelgus į šios pastabos 1 punkte pateiktą pastabą – 10 punktas) visais atsakymais į šiame punkte užduotus klausimus.

Teisės grupės vyresnioji patarėja

Aida Gritienė

